

& Iodocus in Tract. rerum criminalium cap. 78. n. 4. qui & n. 2. in specie scriptum reliquit, non licere inter 1. facere furem nocturnum si illinc absque illa rerum ablatione recedit. Et quidem non leuis culpa ad scribi potest illi Melio & Oppidanorum Consuli, qui primus ad ipsius Melii domum accurrit, quod non monuerint Oppidanos, nihil ex Melii rebus fuisse ablatus, & quod proterea cauerent, ne occiderent vel vulneribus afficerent aliquem ex ipsis duobus furibus. Sed si possent prehenderent. His satis constat, Oppidanos iniuria occidisse rusticum.

SUMMARIUM.

1. Copulatum & offendere diversitatem esse in partibus scriptura, & orationis.
2. Copulatum diversa sui natura copulare, & coniungere.
3. Pontificem censeri confirmasse actus pro licitis & honestis quos sine oculis habuit.
4. Confirmationem factam per Pontificem censeri de omnibus que videre potuit.
5. Approbationem censeri factam de omnibus insertis in Breui, cum alias nil operaretur.
6. Verba Brevis Apostolici sic interpretanda ut aliquid operentur.
7. Brevis Apostolici verba & approbationem in eo contentorum aliquid operari debere.
8. Clausulam (sine aliquo præiudicio) insertam in Breui Apostolico ciuitatis & immunitatis ad solam ciuitatem referri, ne alias varet, & nil operetur.
9. Pontificis Romani solius esse decernere an contractus sit licitus, vel non.
10. Contractum licitum, vel illicitum esse decernere, ad solum Pontificem spectare.
11. Dispositionem non conuenire, cui nec verba.
12. Clausulam illam in Breui Apostolico confirmamus &c. quae vis licita & honesta, referri ad non expressa, nec cognita.
13. Decretum Iudicis ff. 9. in alienatione rerum minoris, si & quatenus alienatio de iure processit, intelligi de non cognitis, nec expressis.
14. Breue Apostolicum respectu illorum verborum quecumque licita tamen & honesta, referri ad ea, que non sunt expressa.
15. Clausulam in fine positam, qua per se stare non potest, referri ad immediatam precedentiam.

Initium à Domino.

CONSILIVUM MCXVII.

Breve Pontificium habet verba hec. Ex certa siesta, scientia, per incerta Capitula, ac prout illa concernunt omnia & singula in instrumento seu instrumentis, aut documentis, seu scripturis publicis, aut priuatis de super confectis contenta & inde secuta quaque licita tamen & honesta, apostolica auctoritate, tenore presentium perpetuo approbamus & confirmamus, &c. His verbis Pontifex maximus duo approbat & confirmat. Alterum capitula in ipso Breui inserta: alterum instrumenta & reliquias actus, quos confici contingit pro ipsorum capitulorum obseruatione & executione. Quod duæ sint huius Brevis Apostolici partes. Et quidem inter se diuersæ clare satis indicat illa dictio, ac, tanta copulativa est lege quam

Liber Duodecimus.

ta ff. de custodia, reorum, & lege nullius in fine. C. de summa trinitate. & fide cathol. iuris quidem copulatiuē tanta natura ea est, vt diuersa copulet & coniungat, sicuti scribunt Accursius in rubric. ff. de iuris & facti igno. & ibidem Bart. & multis comprobatur Albericus in dictione, &c.

Primam illam partem brevis, hoc est capitula illa inserta in ipso brevi, simpliciter & absolute, nulla sciencie adiecta qualitate & conditione approbat & confirmat summus Pontifex tamquam licita & honesta, ex quo ea præoculis habuit, ac uidere & considerare potuit, iuxta traditionem Bart. in l. eum propter numerum 2. ff. de legatis præsta, de qua dicemus infra. Et accedit, quod si aliter diceremus sequeretur respectu ipsorum capitulorum, quorum confirmatio petita fuit, reliquis. Sei Pontifex maximus ipsos supplicantes in suspenso & pendenti, an honesta & lecta sint ipsa capitula: cuī tamen non alia de causa petita fuerit approbatio & confirmatio, quā ut certiores redderentur ipsi supplicantes, honesta & licita esse, vel illicita: atque ita approbatio & confirmatio nihil tanta operaretur, contra regulam l. si quando in prin. ff. de legatis primo, & ad respondit Parisius in consi. 70. num. 4. 5. & numero 10. & 11. lib. 1. clausulam tanta alicuius præiudicio, positam in brevi apostolico, quo concessa fuit, alicuius ciuitatis & immunitatis non referri ad immunitatem: quia alioqui clausula ipsa nihil operaretur. Præterea confert quod ad solum Pontificem Romanum pertinet declarare, an contractus sit licitus vel illicitus; sicuti tradunt speculatori in tit. de legato: s. nunc offendendum. num. 23. Diuus Antoninus in summa in tercia parte tit. 22. De potestate Papæ. cap. 7. col. 2. versic. decimus tertius & Decianus in tract. criminali. lib. 6. tit. 11. numero 30. vers. Etcertum est, quod & c. dum differunt de iuramento in contractu apposito. Non credendum, ipsum Pontificem uoluisse hoc iudicandi onus, an contractus iij sint liciti vel illiciti relinqueretur iudicibus inferioribus: sed presumendum est Pontificem ipsum approbasse dicta capitula tanquam licita & honesta: alioqui manifeste dixisset, se nolle ea admittere.

Postrem suffragatur, quod clarè constat aliqua expressio capitulis esse licita & honesta; sicuti sunt priuatum & quartum. Non ergo ad ea capitula adaptati possunt verba illa Brevis Apostolici licita & honesta, quae rem in dubio ponunt: cui enim verba tanta non conueniunt, non etiam conuenit dispositio l. 4. s. toties ff. de damno infecto: cum similibus.

Quo uero ad secundam partem prædicti Brevis Apostolici, dicendum est, verba illa licita & honesta, referri ad pasta, quae fieri solent inter contrahentes; quae in instrumentis, publicisque scripturis rediguntur. Non enim de his, quae a futuro euentu pendent, statuere aliquid potuit summus Pontifex: cum cognoscere non posuerit quae & qualia sunt; & propterea recte dixit ipse Pontifex, licita tamen & honesta, relinquentis actum an seilicet sit licitus vel illicitus, futura declarationi. Itaque Pontifex maximus approbare & confirmare voluit capitula propolia & in brevi relata. Non autem dicitur approbasse & confirmasse non expressa, ad quae referuntur prædicta verba tanta licita tamen & honesta, quemadmodum simili in casu docuit Bartolus in dicta. cum propter numero 2. ff. de legatis, præstan. dum dixit: quod si in alienatione bonorum minoris iudex interponit decretum his verbis. Interpono decretum, si & quatenus alienatio de iure processit: dicitur ipse iudex reuulisse dicta verba tanta & quatenus, &c. ad alia, quae facta fuerunt, præter decretum, sive ad non expressa, quorum cognitionem non habuit iudex & Bartolus sicuti sunt Baldus in l.

Iacobi Menochij

SUMMARIUM.

1. Inflagranti deprehensum, non dici coniunctum.
2. Banni sententiam non esse capto bannito statim exequendam, sed recognoscendum prius.
3. Proclama Principis mandantis quempiam occidi non esse exequendum sine recognitione.
4. Furem é nocturnum non licere occidere, nisi in flagrati.
5. In flagranti deprehensum dici qui vel in loco delicti, vel parum distanti.
6. Furem quem capere possumus, non licere occidere.
7. Proclama Principis conforme iuri communi secundum illud int erpretari.
8. Statutum conforme iuri communi, iuxta illud interpretari.
9. Aut dictionem, significare electionem ordinatam.
10. Furem pro re modica non licere occidere.
11. Furem nocturnum recedentem sine rebus, nil asperante, non licere interficere.

Initium à Domino.

CONSILIVUM MCXVI.

Dicitur multa sunt rationes & argumenta, quibus dicendum est, non licuisse Oppidanis occidere rusticum in itinere noctis tempore inuenientum, ob id quod vna cum socio accessisset ad modum Melij, ut furum committeret.

Primo quia non costat, rusticum hunc fuisse alterum ex duabus, qui ad domum dicti Melij furandi causa accederunt: sicuti constare debuit, vt tradunt Albericus in l. defensores n. 2. C. de defenso. ciuit. & Julius Clarius in practica criminali. q. 8. in prin. dum scribunt, deprehensus in flagrati à priuatis non dicitur de criminis tanta: Sed debet duci ad iudicem, qui non debet statim procedere ad executionem contra ipsum deprehensum. Sed debet eum examinare, ut fateatur se commississe illud delictum: atque ita constare debet de persona delinquentis & de delicto. Et ad rem magis facit quod quando bannitus fuit captus & ad iudicem ductus, sententia bannit non exequitur statim contra eum: Sed facit iudex, vt is bannitus recognoscat bannum, & fateatur se esse illum, qui in eo bano est descriptus; qua recognitione facta iudex mandat sententiam exequi. Ita Bart. in l. diuus num. 5. ff. de custodia reorum, quem secuti sunt multi congesisti a lilio Claro in practica criminali. q. finali. quæst. 96. col. 1. vers. quarto nunquid, &c. Idem ergo dicendum est à fortiori nostro in casu, quod dicti Oppidanis non debuerunt exequi sententiam & proclamatatis excellentissimi do. Gubernatoris contra dictum rusticum priusquam certis saltibus indicis cognouissent, cum fuisse, vnu ex dictis duobus, qui accesserant ad domum dicti Melij. Quod si aliter diceremus sequi possent multa fraudes, multa que mala.

Secundum accedit quod non licet occidere tanta furem nocturnum, nisi in flagranti crimine deprehendatur. l. ita itaque s. lex. ff. ad legem Aquil. le. furem ff. ad legem Cornel. de Siccar. & cap. perfodiens de homicidio. Et illis in locis docto, & tradit Iodocus in Tract. rerum criminalium cap. 78. numero 1. Atque rusticus iste, non fuit occisus in flagranti. Ergo occidere nec potuit, nec debuit. Illa minor propositio vel ex eo probatur, quod si dicitur occisus in flagranti tanta crimen, quando fuit repertus in ipsomet loco delicti, vel in loco modicum distanti latitanti, nullo actu extraneo in medio interueniente: sicuti declarat Affactus in co-

1. in fine. C. qui admitti, Angelus, Imola & Aleman. in leg. index posteaquam in fine ff. de re iud. & Barbat. in capitulo cum contingat numero 43. de officio delega. & hac auctoritate Bartoli adductus. in speie respondit Hieronymus Gabriel in consi. 183. numero 20. vers. minus obstat. lib. 2. t clausulam hanc scriptam in Breui Apostolico: confirmamus statuta & ordinaciones praedictas: & omnia & singula in illis respectie contenta: & inde secuta quacunque licita tam & honesta &c. respectu illorum verborum, licita tamen & honesta, referri ad ea, quæ expressa non fuerant in ipso breui, de quibus non cognovit Papa. Et traditionem hanc comprobavit Gabriel similibus traditionibus ex Oldrado in consil. 330. in fine. Alex. in consi. 193. colum-vlt.lib. 2. farne: hoc est Gomezio in regul. cancellaria, regula, de iure quasito non tollendo. quæst. 1. num. 41. & Parisko in consi. 70. nume. 12. lib. 1. ut apud eos & accedit quod quando clausula, t quæ non potest stare per se posita est in fine, referri ad actum & dispositionem immediatè præcedentem. Ita Bartolus in leg. ult. num. 1. versi. si enim ff. de rebus dubijs, & ibidem Socinus, Alex. in consi. 158. numero 7.lib. 6. Decius in cor. 92. numero 2. & Socin. iun. in consi. 3. numero 41. lib. 1. consi. 26. numero 5. lib. 3. porro certum est, quod clausula illa: licita tamen & honesta, stare non potest per se. Referri ergo debet ad immediate præcedentia, nempe ad illa verba ac prout illa concernunt omnia, &c.
2. V M M A R I V M.
3. Sententiam latam contra possessorem primogenituræ, non nocere alteri.
4. Sententiam latam in causa Majoratus contra patrem, non nocere filio nu. 3.
5. Sententiam latam super Regno, nocere filio succedente in re hereditario. nu. 5.
6. Sententiam latam contra possessorem primogenituræ, ei nocere qui succedit immediate ei, non illi primo qui constituit primogenituram.
7. Sententiam nocere successori distinguendum esse de condemnatione, an absolvitoria sit sermo.
8. Sententiam retractari ex testamento nuper reperto. Rem indicatam non retractari ex instrumentis nuper repertis, nisi sit testamentum.
9. Ignorantiam iusta instrumentorum nuper repertorum rescindi rem indicatam, per restitut. in integrum.
10. Ignorantiam instrumentorum nuper repertorum probari iuramento.
- Instrumento probari, instrumenta nuper reperta.
- Instrumenta denuo reperta, probari iuramento.
11. Fideicommissio præscribi per possidetem 30. anno. 60. fide prescriptionem 30. anno. excludere positionem 60. fideicommissio fallit contra eos qui agere non potuere, vel quia ne dum nati, vel quia ignorauere. nu. 12.
12. Primogenituram parum, à fideicommissio differre.
13. Proxiuorem tempore existentis testatoris admitti ad fideicommissum, exclusis nondum natis, cum conditio euenter ob casum alienationis, primogenituræ.
14. Tunc & eo casu/restrictiuas esse particulas.
15. Qualitatem adiectam verbo, intelligi secundum tempus verbi.
16. Legatum factum agnatis, intelligi de ijs qui erant agnati legati tempore.
17. Legatum factum liberis, intelligi de ijs tantum, qui ita erant legati tempore.
18. Relictum stare non posse in pendentia.
19. Fideicommissario vocato in casum alienationis, statim secuta alienatione acquiri ius, si fideicommissum acceptetur, & renocetur. nu. 24.

Initium à Domino.

C O N S I L I U M M C X V I I I .

I N eadem causa illustris Dom. Aluisij Grotti, de qua superioribus mésibus respodi, tres adhuc excitata sunt acutæ dubitationes à præstantissimo iurisconsulto D. Ioan. Philippo Pellato acerrimo caufarum patrono, olim diligentissime auditore meo, quem nunc honoris causa nomino. De singulis ipsis dubitationibus dicam paucioribus, quantum fieri potest, quod sentio. Et prima quidem est dubitatio, an sententia lata anno 1557. a. D. Senatore Falcutio, qua absolvit Blanca & Rorarius a petitione Io. Iacobi fratris Petri Ioannis Pauli, qui egerat ad recuperatione dicti Castræ Rochæ Vallis Vrbarum alienati, noceat nunc Do. Aluisio, vt non valeat recuperare dictum Castrum. Hac de dubitatione respondendum est: prædictam sententiam non nocere præfato D. Aluisio. Et hoc quidem multis his rationibus.

- Primò, quia vera & recepta est doctorum opinio, t sententiam latam contra possessorem primogenituræ non nocere alteri primogenito, qui in ea suo iure, ex suaque persona tamquam vocatus, non vt hæres primogeniti prædecessoris successit. Ita sanè in specie & Clari terminis scriptum reliquerunt Decius in consi. 445. nume. 23. versi. secundum principaliter, Socin. iunior in consi. 18. numero 93. lib. 2. Tiraquellus in Tract. de nobilitate. cap. 37. num. 7. Marinus Frezia in Tract. de sub feudis. lib. 3. q. 9. Otalora Hispanus in summa nobilitatis Hispanica in secunda parte tertiae partis principalis cap. 8. nu. & Marcus Salon de Bace Hispanus in consi. 14. nu. 18. qui propriè respondit de t sententia in causa majoratus, hoc est primogenituræ lata contra patrem (sic colligitur ex subsequentibus verbis nu. 71.) vt non noceat filio etiam (quod fortius est t hæredi). Nec repugnat quod in terminis sententia lata in causa primogenituræ illa noceat etiam futuro successori primogenito: affirmant Oldradus in consi. 94. nume. 22. & 23. qui sic de sententia t lata super regno, contra Regem, vt noceat eius filio primogenito. Alber. in prohemio digestorum. §. disciplini. n. 17. versi. & ex prædictis & nu. 18. & in l. penul. col. 4. versi. pro parte filiorum, & versi. Ex quo concluditur C. de donat. inter virum & vxo. Ancha. in cap. licet. n. 17. de voto. Boer. in q. 25. col. pen. versi. & etiam qd. sententia. Tiraquellus de iure primigen. q. 35. nu. 17. & Rolandus in consi. 92. nu. 10. lib. 4. Non inquam repugnat prædictæ auctoritates: cum loquantur de primogenito succedente Regno, in quo dicitur succedi hereditario, atque ita tamquam hærede t prædecessoris, sicuti prædicti doctores aduentunt, præfertim Tiraquellus in dicta q. 35. numero 3. 4. & 5. & latè Otolora Hispanus in Tract. de nobilitate in secunda parte tertiae partis principalis. cap. 8. nu. 1. nu. 3. & nu. 7. Ita

Ita declarari & intelligi possunt Antonius de Padiella in l. vnum ex familia. §. si de falcidia num. 17. de leg. 1. Vasquius de successionum creatione lib. 1. §. 6. nu. 28. Didacus Couarr. in libro pract. quæstio. cap. 13. num. 6. & Ludouicus Molina in libro 4. de Hispano: primo gen. cap. 8. nu. 3. vt scilicet loquantur quando iure hereditario succeditur in primogenitura, vt scilicet nouiter succedens esse debeat immediate t hæres sui antecessoris, cuius personam dum representat, non potest eius factum improbat eique contravenire. cum a matre C. de rei vend. cum multis similibus, quæ congregati in consi. 89. lib. 1. Diuersum est in casu nostro, in quo D. Aluisius non succedit tanquam hæres sui immediati antecessoris. Sed illi primo, qui primogenituram constituit & reliquit. Et quo in casu loquantur doctores supra pro nostra hac parte allegati.

Secundo admiso (citra veri præiudicium) quod sententia condemnatoria t lata contra reum conuentum de qua prædicti doctores loquentur, noceat successor, attamen absolvitoria, de qua nos agimus, non nocet. Ita in specie respondit Decius in consi. 445. num. 38. & 39. & illi accedunt Baldus in l. ingenuum. ff. de statu hom. & in l. 2. col. 2. C. quibus res iud. non nocet, Albericus in l. diu. §. 1. ff. de libera. causa Abbas in capit. penul. nu. 19. de r. iud. Alex. in l. sepe. nu. 56. ff. de re iud. & prædictos refert & sequitur Didacus Couarr. in libro practica quæstio. cap. 13. nu. 4. versi. quartò ex his deducitur.

Tertiò admiso etiā (citra veri præiudicium) quod etiā sententia absolvitoria noceat etiā successori in primo genitura: nihilominus in casu nostro succursum est Domino Aluisio per in integrum restitutionem, quæ operatur vt predicta sententia retractari debeat. Nam & si res iudicata rescindi minimè possit propter instrumenta de novo reperta. l. Imperatores. ff. de re iud. l. sub specie. C. eo. & cap. suborta extra eo. tit. Veruntamen retractari t ob testamentum de novo repertum, sicuti affirmant Accurius, Bartolus, Baldus, Fulgosi, Romanus, Socin. sen. Felinus, Curtius Senafon, & Eugenius, quos refert & probat Sfortia Oddo in tract. de restitutio. in integrum. q. 73. art. 4. num. 67. versi. sed contrarium. Et accedit, quod ob iustæ causam ignorantia t instrumentorum deinde reportorum retractari t sententia, mediante restitutio in integrum. Ita Oddo in dicta q. 73. in secundo articulo. num. 34. & in art. 3. num. 53. versi. sed contra est communis. qui huius opinionis refert quam plures. Quod vero testamentum authenticum fuerit à D. Aluisio de novo repertum eius iuramento, t credendum est, quemadmodum post alios scripti in lib. 2. de arbitriis iud. casu. 241. nu. 3. & 4. & alijs comprobant Sfortia Oddo in dicto tractatu de restitut. in integrum q. 73. art. 4. num. 27. & 28.

Secunda est dubitatio, an D. Aluisio recuperare volunti dictum Castrum Rochæ obstat temporis præscriptio, quæ assurit tutus D. Grimaldus nunc dicti Castri possessor. Et non obstat dicendum est. Nam l. 1. cet cursus & præscriptio t triginta vel quadraginta annorum reddat tutum possidentem bona subiecta fideicommisso, & primogenituræ. (Hæc nihil vel paru inter se differre scripsi post alios in consil. 915. nu. 1. li. 10. titu. & bona fide aduerteris hos, quæ alienarunt. vt post alio tradit. Ludouicus Molina in libro 4. de Hispano: primogenijs. cap. 10. nu. 2. versi. secunda cōclusio. Et de bonis fideicommissi idem scribunt Boer. in q. 42. num. 35. Berous in cap. Raynutius, nu. 4. de testam. & Petrus Antonius Petra in tracta de prohib. fideicom. aliena. q. 14. numero 159. Et accedit Castren. in consilio 158. Visa suprascripta facti lib. 2.

12. Veruntamen nil operatur contra succedentes t in ipsa primogenitura qui impediti fuerunt, agere vel

quia nondum erant nati, vel quia ignorauunt alienationem factam, & tempus currere, sicuti tradunt Rodericus Suarez in alleg. 3. Decius in consi. 445. nume. 47. & alij nonnulli, quos refert & communem testatur Ludouicus Molina in l. 5. de Hispano: primogenijs cap. 10. nu. 2. Et illis accedit Melchior Palaez in Tract. maioratum in quarta parte. q. 21. col. 1. & 2. 13. qui multis probant idem esse in t præscriptione fideicommissi, quod primogenitura quæ nihil vel parum differe iam diximus). Et de fideicommisso idem scribit Petra in dicta q. 14. num. 202. qui eiudem sententia refert Alciatum in resp. § 44. nu. 15. secundum impressionem antiquam Lugdunensem.

Tertia est dubitatio, an ad revocationem dicti Castri alienati admitti debeat solus D. Aluisius, vel etiam D. Ludouicus filius D. Io. Iacobi Respondendum est, admittendum esse D. Aluisium solum: Quando quidem tempore quo facta fuit dicta alienatio, atque ita evenit casus fideicommissi, sive deuolutionis & successionis in humanis erat, vt & nunc est dictus dom. Aluisius, Natus vero non erat, immo nec conceptus do. Ludouicus, & ob id vel ipsa clara testatoris dispositio admittendum est ipse Do. Aluisius excluso dicto. do. Ludouico. Ita enim disponuit testator. Et casu quo dicti eius filij ad superos migrant, sine filiis legitimis & naturalibus: vel ipsum locum Rothæ quandcumque & qualitercumque in alias personas transferunt, tunc & eo casu vulgariter, pupillatiter & per fidicommissum, & omni meliori modo, quo potest, substituit volunt & ordinavit, & vult & ordinat ipse testator, prædictum Castrum Rochæ perueniat, & peruenire debeat pleno iure in maiorem natu proximiori tali decedenti sine filiis legitimis masculis de familia Trottis, &c. Illis verbis, tunc & eo casu, restictius significantibus tempus & casum mortis illius primogeniti possessoris decedentis sine filiis masculis; ac etiam casum alienationis & translationis in alia personam extra familiam, vocavit testator maiorem natu, sive primogenitum t proximiorem alienanti existentem eo alienationis tempore, sicuti in specie respondit Castren. in consilio 16. Viso puncto & dubiis elicitis, numero quinto, versic. pro hoc facit. lib. 2. quem sectus sum in consilio 413. numero 33. versiculo, octauo in specie libro tertio & in consilio 556. numero 17. versic. octauo & ultimò. Idem respondit Alciatus in resp. 594. numero secundo secundum impressionem Lugdunensem: & sensi Peregrinus in Tract. de fideicommisso art. 22. nu. 73. circa principium; & si alter scriptit Petra de prohib. fideicom. aliena. q. 11. nu. 590. Respondit sane Castren. de hac factis specie. Testator instituerat hæredem Bartholomæum filium. Et si ipse Bartholomæus deceperisset sine filiis masculis reliquerat quædam nemora filiis suarum filiarum. Quod si vero dicta filia non habuissent filios, tunc & eo casu voluerat quod dicta nemora pertinerent ad filios Martini & Andreae. Contigit, quod tempore mortis dicti Bartholomæi filii hæredis instituti piædictæ filie testatoris nullos habebant filios natos vel conceptos: & si spes erat, quod ex dictis filiabus nasci potuerint. Respondit Castrensis dicta nemora per tinuisse statim ad filios dictorum Martini & Andreae, qui extabant tempore quo euenerat Conditio, hoc est mortis dicti Bartholomei sine filiis defuncti, non autem ad filios fortè conceptos & natos post euentum dictæ conditionis. Ea ratione motus est Castrensis, quia illa verba, tunc & eo casu, t referebantur ad tempus mortis dicti Bartholomæi hæredis. l. in substitutione filii ff. de vulga. & pup. subff. & propterea ad illud tempus restringebant dispositionem & vocationem, cum qualitas iuncta verbo intelligatur secundum tempus verbi l. in dictis. §. si extraneus ff. de noxa. actio. cum ergo